

RYNEK 7

770 lat
miasta
Bytom

GRUDZIEŃ 2024 | NR · 11 · (238) | ISSN 1642-9869

DANUTA SKALSKA

**ŻYCZLIWOŚĆ KOSZTUJE MNIEJ
NIŻ ELEKTRYCZNOŚĆ, A DAJE
WIĘCEJ ŚWIATŁA**

BYTOM

PREZYDENT BYTOMIA MARIUSZ WOŁOSZ ZAPRASZA

Bytomski Jarmark Świąteczny

1 - 22 GRUDNIA | RYNEK

ATRAKCJE TOWARZYSZĄCE:

1.12, niedziela, 17.00-19.00
**UROCZYSTE OTWARCIE JARMARKU
Z ROZBŁYŚNIĘCIEM ŚWIĄTECZNEJ ILUMINACJI**

6.12, piątek, 17.30-19.30
ZAGRODA MIKOŁAJA Z RENIFERAMI

7.12, sobota, 17.30-19.30
FAMILIJNE SPOTKANIE JARMARKOWE

8.12, niedziela, 17.30-19.30
SPEKTAKL PINGWINY Z ZIMOWEJ KRAINY

14.12, sobota, 17.30-19.30
KONCERT ŚWIĄTECZNY DŹWIĘKOLUDKÓW

15.12, niedziela, 17.30-19.30
**ZIMOWA PLENEROWA PARADA
Z MIKOŁAJEM**

19.12, czwartek, 14.00-18.15
**BYTOMSKIE KOLĘDOWANIE
ZE ŚWIĄTECZNYM BARSZCZEM**

szczegółowy program na: www.bytom.pl

6.01.2025 r., poniedziałek, 15.30
POKŁON TRZECH KRÓLI I NIESZPORY KOLĘDOWE

Organizatorzy

Współorganizatorzy

770 lat
miasta
Bytom

BYTOMSKIE
CENTRUM
KULTURY

W TYM NUMERZE...

- 03 WSTĘP/ **BYTOMSKIE KOŁĘDOWANIE ZE ŚWIĄTECZNYM BARSZCZEM**
- 04 ROZMOWA RYNKU/ **ŻYCZLIWOŚĆ KOSZTUJE MNIEJ NIŻ ELEKTRYCZNOŚĆ, A DAJE WIĘCEJ ŚWIATŁA**
- 11 ZIELONY BYTOM/ **5 PYTAŃ O PTAKI W MIEŚCIE**
- 12 HISTORYCZNY BYTOM/ **ROZBARK PEŁEN ZABYTEKÓW**
- 14 BYTOM POZARZĄDOWY/ **MIŚ, KTÓRY CIESZY I POMAGA**
- 16 WYJĄTKOWE MIEJSCE/ **MOZAIKOWY OBRAZ Z HISTORIĄ W TLE**
- 18 DZIEJE SIĘ W BYTOMIU/ **REPERTUAR**

BYTOMSKIE KOŁĘDOWANIE ZE ŚWIĄTECZNYM BARSZCZEM

To cykliczne wydarzenie wpisze się po raz drugi w kalendarz Bytomskiego Jarmarku Świątecznego na Rynku. Wigilijne potrawy przyrządzili uczniowie Zespołu Szkół Gastronomiczno-Hotelarskich oraz pracownicy Domu Pomocy Społecznej dla Dorosłych. Ugotowano 600 litrów barszczu, ulepiono tysiące uszek i upieczono ponad 2 tys. pierników. Prezydent Bytomia Mariusz Wołosz złoży bytomianom świąteczne życzenia, tradycyjnie już odbierze od harcerzy Betlejemskie Światło Pokoju i przekaże je mieszkańcom. O artystyczną stronę zadbają wychowankowie MDK nr 1 i 2, a także zespół Miechowici, Orkiestra Państwowych Szkół Budownictwa, mažoretki UKS CHARMS oraz harcerze z Hufca ZHP Bytom. Na zakończenie usłyszymy koncert świąteczno-operetkowy pt. „Gabriela Silva i przyjaciele”. Kołędowanie odbędzie się 19 grudnia w godzinach od 14.00 do 18.15. Stoiska jarmarku wzbogacą się o ofertę organizacji pozarządowych, DPS-ów i szkół.

Drodzy Czytelnicy,

Cieszący się popularnością w zeszłym roku jarmark świąteczny powróci w grudniu blaskiem iluminacji, zapachem pierniczek i różnymi atrakcjami dla dzieci. Mimo zimowej aury chcielibyśmy w tym numerze zainspirować Państwa do spaceru śladem rozbarskich kamienic, do przechadzki na plac Grunwaldzki, gdzie powstał wyjątkowy mural, a także do obserwacji ptaków - tak, właśnie teraz ku temu najlepsza pora. Zachęcamy też do wysłuchania rozmowy z odznaczoną tytułem Honorowego Obywatela Miasta Bytomia - Danutą Skalską, czującą nie tylko wschodnim zaśpiewem, ale i śląską godką.

Z życzeniami wesołych Świąt,
redakcja „Rynku 7”

RYNEK 7

Nakład: 3000 szt. | Wydawca: Urząd Miejski w Bytomiu, ul. Parkowa 2, 41-902 Bytom | Redakcja: Biuro Promocji Bytomia, Rynek 7, 41-902 Bytom, promo@um.bytom.pl | Redaktor naczelna: Małgorzata Węgiel-Wnuk | Redaktor prowadząca: Katarzyna Moldawa | Skład: Krzysztof Więckowski | Zespół redakcyjny: Tomasz Sanecki, Anna Krzyszkowska-Kuc, Hubert Klimek, Grzegorz Goik | Druk: Mikopol, Z. Nałkowskiej 51, 41-922 Radzionków | Zdjęcie na okładce: Hubert Klimek. Numer zamknięto: 29.11.2024 r. Wydawca nie odpowiada za treść reklam i ogłoszeń. Redakcja nie zwraca materiałów oraz zastrzega sobie prawo do ich redagowania i skracania.

Danuta Skalska, bytomski pedagog, dziennikarz, społecznik, współzałożyciel Światowego Kongresu Kresowian oraz prezes oddziału bytomskiego Towarzystwa Miłośników Lwowa i Kresów Południowo-Wschodnich. Od wielu lat w bytomskim Centrum Kresowym organizuje cotygodniowe spotkania edukacyjno-kulturalne z twórcami, naukowcami i artystami. W 1988 roku założyła w Bytomiu zespół kabaretowy „Pacalycha”, który odtwarzał lwowski klimat oraz współorganizował akcje charytatywne. Od blisko dwudziestu lat prowadzi w Polskim Radiu Katowice audycję „Lwowska fala”. W październiku otrzymała tytuł Honorowego Obywatela Miasta Bytomia i „Polonia Restituta” – Krzyż Oficerski Orderu Odrodzenia Polski.

ŻYCZLIWOŚĆ KOSZTUJE MNIJ NIŻ ELEKTRYCZNOŚĆ, A DAJE WIĘCEJ ŚWIATŁA

Danuta Skalska pochodzi ze Lwowa i od wielu lat angażuje się w pomoc rodakom mieszkającym za wschodnią granicą. W swoim życiu spełniała się w wielu rolach. Sprawy historyczne przekazywała i przekazuje w bardzo różny sposób, m.in. organizując konkurs „Wołyń – pamięć pokoleń”, kiedyś na wesoło w kabarecie „Pacałycha” czy w bytomskim Centrum Kresowym. Kocha dwie swoje małe ojczyzny – Lwów i Bytom, a w naszym mieście najbardziej ceni ludzi.

Tekst: Leszek Błażyński/ Zdjęcia: Hubert Klimek

Do Bytomia trafiła Pani po drugiej wojnie światowej. Jakie ma Pani wspomnienia z pierwszych lat pobytu w naszym mieście?

To był przełom listopada i grudnia 1945 roku, miałam wtedy zaledwie kilka miesięcy. Jechaliśmy ze Lwowa na lorach, czyli odkrytych wagonach towarowych przy padającym deszczu i śniegu. Ta podróż ze Lwowa do Bytomia wraz z postojami trwała trzy tygodnie, a podczas transportu umierały dzieci! Z pierwszych lat w Bytomiu doskonale pamiętam podwórko, hasiok, gdzie bawiłam się razem ze Ślązakami: Pyjtrek, Jorgusiem, Rouzq, Monią. Zdarzało się, że jedna z sąsiadek wołała za nami: „Wy pierońskie gorole”. Jako dziecko dziwiłam się: „Jacy z nas gorole, my przecież jesteśmy ze Lwowa”. Między dziećmi jednak nie było różnic, bo najmłodszy potrafił bardzo szybko

znaleźć wspólny język. Jak mój tata przy koleżankach mówił „katulamy się do chawiry” (po lwowsku: wracamy do domu), patrzyły zaskoczone, a to był ten najcudowniejszy lwowski bałak. Oni godali, a my mówiliśmy śpiewnym językiem. Ale ja też nauczyłam się godać.

Często mówi Pani, że „Miasto Bytom z miastem Lwów rozumieją się bez słów”.

Bo tak jest, ale to zrodziło się po dziesięciokilkuletniej współpracy. Docieraliśmy się. Początkowo Ślązacy patrzyli na nas jak na najeźdźców, a my przecież nie przyjechalibyśmy tu, by komuś coś zabierać. Nie byliśmy przesiedleni, a wypędzeni z naszych ziem. Myślę, że po latach Ślązacy zrozumieli to i docenili nasz wkład w rozwój miasta.

Typowy lwowiak to osoba do tańca

i do różańca, wesoly bez względu na okoliczności oraz patriota, który za swoją ojczyznę odda życie. Zgodzi się Pani z tym opisem?

Dodałabym jeszcze, że posiada szczególną wrażliwość, bo to jednak nie typ wesółka bez względu na to, co się dzieje. Rodzice przekazywali poprzez swój sposób bycia, że ludzie z kontaktów z nami powinni wnosić radość życia. Staram się tak żyć. Życiowość, uśmiech, dobre słowo kosztują mniej niż elektryczność, a dają więcej światła. Jeśli na naszej drodze staje taki człowiek, sprawia, że mamy więcej siły, aby zmagać się z losem. A przy tym – mówię to paniom: Kobiety moje kochane, uśmiechajcie się, bo wtedy na starość nawet zmarszczki będą się wam układały w dobrym kierunku!

W 1988 roku założyła Pani w Bytomiu zespół kabaretowy „Pacałycha”, który odtwarzał lwowski klimat oraz współorganizował mnóstwo akcji charytatywnych. Od początku celem kabaretu było bawić i pomagać?

Ale również przypominać o historii. „Pacałycha” znaczy po lwowsku „wesółka heca”, ale w tych programach przemycałiśmy także sprawy historyczne. Udaowało nam się to również dzięki programom „Oj ni ma jak Lwów” w Telewizji Katowice i na festiwalach w Mrągowie. Organizowaliśmy także okolicznościowe programy z okazji rocznicy obrony

Lwowa. Niezwykłą okazją do działań edukacyjnych i charytatywnych była również trasa koncertowa naszego zespołu w USA.

Ma Pani niespożytą energię, brała Pani udział w niesamowicie wielu akcjach charytatywnych. Skąd u Pani tak ogromna chęć pomagania innym?

Jeśli coś cię boli, to znaczy, że żyjesz, a jeśli boli cię nieszczęście innych, znaczy, że jesteś człowiekiem. Jako nauczyciel nie potrafiłam przejść obojętnie obok

dziecka, które było biedne, z rozbitej rodziny lub miało problemy emocjonalne. Wspominałam o transporcie ze Lwowa do Bytomia zimą, w otwartym wagonie. Miałam wtedy pięć miesięcy i zachorowałam na gruźlicę, a były wtedy ogromne problemy z penicyliną. Moja mama sprzedała wtedy ostatnią spódnicę, aby kupić tę penicylinę. I modliła się: „Panie Boże, uratuj to dziecko, może kiedyś jak dorośnie, pomoże innym”. Nie mogłam więc po latach zawieść mamy, a tym bardziej Pana Boga.

Pomogła Pani także bytomskim dzieciom, które były bezpłatnie operowane w Stanach Zjednoczonych. W latach 90. zbierała Pani datki podczas charytatywnej trasy prowadzącej od Chicago po Florydę.

Bóg ma wobec nas plany piękniej-

sze niż nasze marzenia. Jeśli człowiek dostrzeżę drugiego człowieka, robi coś dla innych, Pan Bóg w najtrudniejszych sytuacjach schyli się, aby podać rękę. Moja córka jest po dwóch operacjach kręgosłupa w Ameryce. Podczas pobytu w Stanach Zjednoczonych, kiedy prowadziłam koncerty na Florydzie, proponowano nam rok bezpłatnego tam pobytu. Nie przyjąłam tej propozycji, lecz zaproponowałam Polonii, abyśmy wspólnie założyli organizację, która będzie pomagała kolejnym niepełnosprawnym dzieciom w dostaniu się do Shriners Hospital. Moja córka, jeszcze podczas pobytu w sanatorium w Polsce, poznała dziewczynkę, która była w bardzo ciężkim stanie. Pojechałam na spotkanie Rotary Club w Katowicach, pokazałam zdjęcie tej dziewczynki na wózku i mówiłam, że udusi się, jeśli nie będzie zoperowana. I załatwiłam to, poleciała do Stanów razem z mamą i przeszła pomyślnie operację. Wcześniej na Florydzie na lotnisku Tampa przywitał mnie Czesław Kowalewski. Kiedy powiedział śpiewnie „dzień dobry”, poznałam, że to lwowianin. Został szefem organizacji, która zapewniała opiekę dzieciom i ich rodzicom. Pan Bóg stawiał na mojej drodze wielu takich niezwykłych ludzi. Ktoś powie „przypadek”. Nie ma przypadków, jest Opatrzność Boża, która ma określony zamysł wobec każdego człowieka. Nieskromnie powiem, że pewnie jestem takim małym trybikiem w kole zamachowym Pana Boga, które zostaje uruchamiane, gdy trzeba pomóc drugiemu człowiekowi.

Jest Pani współzałożycielem Światowego Kongresu Kresowian oraz prezesem oddziału bytomskiego Towarzystwa Miłośników Lwowa i Kresów Południowo-Wschodnich. Przy ulicy Stanisława Moniuszki 13 w Bytomiu wciąż tętni życie. Przypuszczam, że takie były założenia, aby stworzyć miejsce, gdzie bytomscy lwowiaci będą czuć się jak w domu.

Muszę zaznaczyć, że to jest miejsce dla wszystkich mieszkańców Bytomia, Śląska... Bywały takie sytuacje, że w Centrum Kresowym, bez umawiania się, na spotkaniu czwartkowym spotykały się osoby z Australii, Kanady, Ameryki. To byli ludzie, którzy pracowali, działali w organizacjach kresowych, a bytomskie Centrum Kresowe przyciągało ich jako miejsce, skąd szły impulsy do organizacji między innymi ponad trzydziestu Światowych Zjazdów i Pielgrzymek Kresowian na Jasnej Górze.

Tworzyła Pani także życie kulturalne w Bytomiu, bo w latach 1990 – 1997 była Pani dyrektorką Młodzieżowego Domu Kultury nr 1. Jak wspomina Pani ten okres?

Kocham młodzież i myślę, że z wzajemnością. Przebywając wśród młodych ludzi, inaczej patrzy się na życie i działa to w obie strony. Oni czerpali z mojego doświadczenia, a ja z siły ich młodości. Wtedy powstała „Mała Pacałycha”. Wspominam, jak my starsi z „Pacałychy” śpiewaliśmy w mundurach wojskowych z okresu obrony Lwowa, a dzieciarnia razem z nami. To był piękny przekaz o pielęgnowaniu historii.

Kolejny – to m.in. już dwie międzywojewódzkie edycje konkursu historycznego „Wołyń – pamięć pokoleń”. Będzie ciąg dalszy, bo musimy docierać do młodych. Jeszcze trochę i nas nie będzie, a trzeba zasiać coś dobrego, mądrego w ich umysłach.

Pani audycja radiowa „Lwowska fala” ocala od zapomnienia kresową tradycję i kulturę, lwowski humor i piosenki. Młodzi dbają o tradycję?

Druh Leszek Ordon, mój uczeń, od wielu lat w dniu Wszystkich Świętych wspiera mnie

w organizacji kwesty na rzecz Polaków na Wschodzie i wystawia blisko 30 harcerzy wielce zaangażowanych i świadomych, na co zbierają. W tym roku od rana do wieczora kwestowałam na cmentarzu przy Kraszewskiego, a razem ze mną również uczniowie z bytomskich szkół. Byli tam po raz kolejny, bo czują się potrzebni i chcą pomóc.

W październiku w Operze Śląskiej otrzymała Pani tytuł Honorowego Obywatela Miasta Bytomia. Co kocha Pani najbardziej w naszym mieście?

Ludzi. Były sytuacje w życiu, kiedy było mi naprawdę ciężko, ale mimo to wychodziłam do ludzi, a bytomianie okazywali mi życzliwość i troskę. Ja też, kiedy wychodzę z domu, staram się być uśmiechnięta, przygarniać ludzi do sie-

bie, zapraszać do Centrum Kresowego. I cieszę się, kiedy wspólnie z bytomianami udaje nam się zrobić coś dobrego.

Przeżyła Pani wiele w życiu, zmagając się Pani z nowotworem, w 2019 roku

zmarł Pani syn Maciej, miłośnik i badacz historii. Skąd czerpie Pani siłę do działania i radzenia sobie z przeciwnościami losu?

Co nas nie zabije, to nas wzmocni. Pan Bóg nigdy nie daje nam krzyża cięższego niż ten, który jesteśmy w stanie unieść. Brałam i ciągle biorę trudne życiowe

zakręty: ojciec mój zginął w wypadku; kiedy byłam dzieckiem, straciłam syna; córkę wyciągano ze stanu śmiertelnej klinicznej; mój mąż stracił wzrok, a ja drugi raz stałam przez wyzwanie nowotworowym. Ale ciągle gromadzę wokół siebie ludzi, którzy potrafią pozytywnie myśleć i wspólnie ze mną chcą coś ważnego i dobrego zrobić. Nigdy nie prosiłam o nic dla siebie i nawet w najtrudniejszej sytuacji próbuję dotrzeć do ludzi, którzy potrzebują pomocy bardziej ode mnie.

Posłuchaj podcastu z Danutą Skalską

POLECA:

14.12 (sobota) / godz. 14.00, 27.12 (piątek) / godz. 12.00

ANDRÉ RIEU. SREBRNO-ZŁOTY KONCERT GWIAZDKOWY

Retransmisja nowego bożonarodzeniowego show z Maastricht

Miejsce: sala Gloria | Bilety: 40 zł

15.12 (niedziela) / godz. 17.30

ZIMOWA PLENEROWA PARADA Z MIKOŁAJEM

Wydarzenie towarzyszące Bytomskiemu Jarmarkowi Świątecznemu

TRASA: PLAC KARIN STANEK - ULICA PIEKARSKA - RYNEK W BYTOMIU

Do parady można dołączyć na trasie korowodu.

21.12 (sobota) / godz. 14.00

ANDREA BOCELLI. WIELKI JUBILEUSZ 30-LECIA WYSTĘPÓW

Retransmisja koncertu z Teatro del Silenzio w toskańskiej Lajatico

Miejsce: sala Gloria | Bilety: 40 zł

28-29.12 (sobota-niedziela) / godz. 15.00

BCKINO: SZTUKA PIĘKNEGO ŻYCIA

-pokazy przedpremierowe

melodramat, Wielka Brytania, Francja, 2024; reż.: John Crowley;

obsada: Andrew Garfield, Florence Pugh, Grace Delaney, Lee Braithwaite,

napisy, czas trwania: 107 min, wiek: 15+ | Miejsce: sala Gloria | Bilety: 15 zł

27.12-09.01 / godz. 19.30

BCKINO: W POKOJU OBOK

dramat, Hiszpania, USA, 2024; reż.: Pedro Almodovar; obsada: Tilda Swinton, Julianne Moore,

napisy, czas trwania: 107 min, wiek: 15+ | Miejsce: sala Gloria | Bilety: 15 zł

Szanowni Państwo,

Z okazji nadchodzących Świąt Bożego Narodzenia
oraz zbliżającego się Nowego Roku,
pragniemy złożyć najserdeczniejsze życzenia
zdrowia, spokoju oraz radości.

Niech ten wyjątkowy czas będzie przepelniony
chwilami pełnymi miłości, ciepła
oraz wspólnego dzielenia się radością z bliskimi,
a Nowy Rok przyniesie nowe możliwości,
sukcesy oraz spełnienie marzeń.

Dziękujemy, że razem z nami tworzycie
kulturalną społeczność Bytomia.

Czekamy na Was podczas kolejnych spotkań oraz wydarzeń
w nadchodzącym roku!

Zespół Bytomskiego Centrum Kultury

BYTOMSKIE CENTRUM KULTURY

pl. Karin Stanek 1, Bytom / www.becek.pl / tel. +48 500 277 802 / 32 389 31 09 w. 101

Zastrzegamy sobie prawo do zmian w programie.

23.11.2024 — 24.01.2025

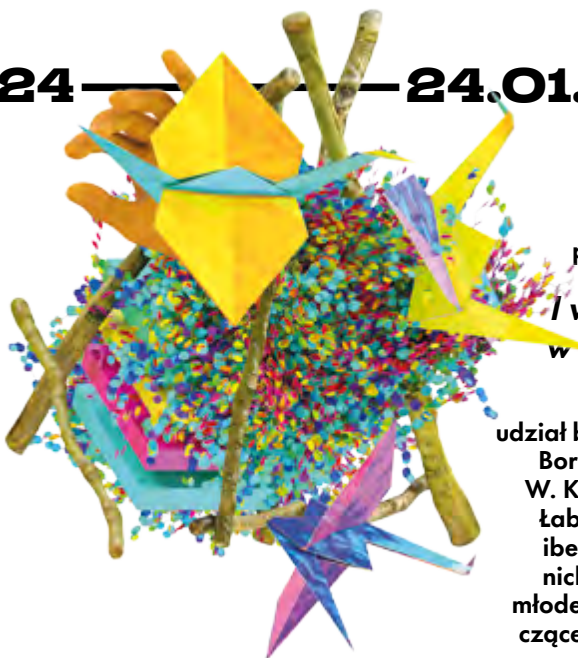
oprowadzanie
kuratorskie:
13 grudnia,
godz. 17:00

wystawa:

**Tomasz
Kulka**

*Przeklęty
niechaj
będzie
w domu
i na dworze*

kuratorka:
Agata
Cukierska

wystawa
współtworzona
przez młodzież:

*I wkroczyłam
w świat pełen
zmarłych*

udział biorą: Dobrawa
Borkała, Michalina
W. Klasik, Dominika
Łabędź, Paweł Sze-
ibel, Joanna Zdzie-
nicka-Obątek oraz
młode osoby uczestni-
czące w warsztatach

kuratorki:
Katarzyna
Kalina,
Dominika
Malska

**Przeklęty
niechaj
będzie**

Rynek 26, 41-902 Bytom

www.kronika.org.pl

  [cswkronika](https://www.instagram.com/cswkronika)

KRONIKA

wstęp:

bilet ulgowy – 3 zł

bilet normalny – 6 zł

5 pytań o ptaki w mieście

Do świata ptaków zaglądamy z Karoliną Skorb, prezeską Górnośląskiego Koła Ornitologicznego, związaną zawodowo z Muzeum Górnośląskim w Bytomiu.

Czy zima to dobry czas na obserwację ptaków w mieście?

Moim zdaniem jeden z najlepszych: ptaki są bardziej widoczne wśród bezlistnych gałęzi, a gatunków jest mniej, dzięki czemu łatwiej poznawać ptasi świat. Poza tym ptaki garną się wtedy do towarzystwa człowieka ze względu na to, że w mieście jest jednak trochę cieplej i jest tu więcej pokarmu.

Są różne stanowiska na temat dokarmiania. Jakie jest Pani?

Ja dokarmiam ptaki tylko zimą, najczęściej wartościowym tłu-
stym pokarmem, np. słonecz-
nikiem. Trzeba robić to z głową:
nie może być to pokarm, którym
żywi się człowiek, choć samego
chleba w przypadku kaczek też bym
nie wykluczała, ponieważ środowiska
naukowe przeczą szeroko głoszonej te-
zie, że chleb zabija ptaki. Ważnym jest,
by różnicować pożywienie. Podając zaś
ziarna w kuli, trzeba pamiętać, by usu-
wać siatkę, która po niej pozostanie,
bo ptakom zdarza się wbudowywać
ją później w gniazdo, co bywa zabójcze
dla piskląt.

Gdzie w Bytomiu obserwować ptaki?

Niedawno mieliśmy spacer ornitolo-
giczny po Parku Kachla. Akurat odby-
wało się w nim wydarzenie sportowe,
co nieco spłoszyło zwierzęta. Na sta-
wach mieliśmy jednak sporo kokoszek,
które licznie zimują na Górnym Śląsku,

a nawet czapłę siwą. A wychodząc poza
strefę parkową, to oczywiście polecam
Żabie Doły, z dużą mozaiką siedlisk.

W zeszłym roku o tej porze na spacerze
ornitologicznym zdołaliśmy tam zoba-
czyć prawie 50 gatunków!

Czym zajmuje się Górnośląskie Koło Ornitologiczne?

GKO to stowarzyszenie z ponad 40-let-
nią tradycją. Skupiamy nie tylko
ornitologów. Mogą do nas dołą-
czyć wszyscy, którzy lubią obser-
wować ptaki. Do lutego pro-
wadzimy otwarty cykl spotkań.
Najbliższe odbędzie się 6 grudnia
o g. 17.00 w Muzeum Górnoślą-
skim. GKO prowadzi szereg pro-
jektów ochroniarskich, m.in. Life
Vistula, w ramach którego na różnych
zbiornikach powstały sztuczne wyspy
do gniazdowania. Prowadzimy także
badania, obrączkujemy ptaki, stawia-
my budki i edukujemy.

Skąd u Pani zainteresowanie ptaka- mi?

Już w dzieciństwie tę pasję zaszczepiła
we mnie moja babcia. Po ukończeniu
pierwszego stopnia studiów inżynier-
skich zrozumiałam, że potrzeba obco-
wania z przyrodą i zgłębiania jej tajem-
nic jest silniejsza, i poszłam na studia
biologiczne. Aktualnie realizuję dokto-
rat w Instytucie Systematyki i Ewolucji
Zwierząt Polskiej Akademii Nauk, bada-
jąc modraszki i muchołówki białoszyje.

ROZBARK PEŁEN ZABYTKÓW

Tekst: Tomasz Sanecki/ Zdjęcie: Zrewitalizowana kamienica przy ul. Witczaka 37, fot. Hubert Klimek

Rozbark to jedna z najstarszych dzielnic Bytomia. Mimo że przyłączony został do Bytomia w 1927 r., pierwsze wzmianki o nim pochodzą z XIV w. To stąd wywodzi się polski Händel, czyli ks. Grzegorz Gerwazy Gorczycki, oraz Paul Habraschka – śląski poeta i pisarz. Rozbark to również miejsce pełne zabytkowych pokopalnianych obiektów i pięknej historii nieodłącznie związanej z górnictwem węgla kamiennego.

Śmierć ostatniego z Piastów bytomskich Bolesława w 1355 r. doprowadziła kilkanaście lat później do podziału księstwa bytomskiego. W 1369 r. król czeski Karol IV Luksemburski dokonał podziału księstwa pomiędzy książąt: oleśnickiego – Konrada II, który otrzymał północną część miasta, i cieszyńskiego – Przemysława I Noszaka, któremu z kolei przypadła część południowa. W dokumencie z 26 stycznia 1369 r. wystawionym przez księcia Konrada II Oleśnickiego czytamy: „...Nasz szwagier powinien mieć także na podstawie losowania poza miastem kościół św. Małgorzaty i wszystkie ogrody, które leżą między ulicą Gliwicką a kościołem św. Ducha i do tego przynależny Lockelmoyl i Rozbark [oryginał: Rosenberg]”.

Dokument wystawiony przez księcia oleśnickiego ma dla historii Bytomia, który w 2024 r. obchodzi jubileusz 770-lecia nadania praw miejskich, szczególne znaczenie. Nie tylko ze względu na fakt, że ziemie księstwa podzielono między książąt piastowskich w drodze losowania, ale przede wszystkim ze względu na fakt pojawiającej się po raz pierwszy nazwy Rozbark.

Kopalnia zmieniła wieś w przemysłowo-

wo-usługową osadę

Na początku XIX w. Rozbark był niewielką wsią składającą się z dwóch folwarków, w której mieszkało nieco ponad 50 osób. Znajdowały się w niej młyny, wiatrak, a także od 1842 r. szkoła, jednak rozwój i gwałtowny wzrost ludności Rozbark zawdzięczał odkryciu złóż węgla kamiennego i rozpoczęciu budowy kopalni „Heintz” w 1863 r., z której pierwszą tonę węgla wydobyto w 1868 r.

Druga połowa XIX w. to dynamiczny rozwój Rozbarku. W 1879 r. powstał szpital, w 1896 r. wieś została zelektryfikowana, a rok wcześniej powstała Ochotnicza Straż Pożarna. Z kolei w 1894 r. przejechał z Bytomia przez Rozbark do Piekar Śląskich pierwszy tramwaj. Za rozwojem Rozbarku, który przeistaczał się ze wsi w przemysłowo-usługową osadę, widoczny był również dynamiczny wzrost liczby ludności na przełomie XIX i XX w. W 1895 r. Rozbark zamieszkiwało już ponad 8300 osób, zaś na w początku XX w. liczba ta wzrosła aż do 14 tys.

Zabytki mieszkalne, sakralne oraz poprzemysłowe

Przełom XIX i XX w. to w Rozbarku również okres powstawania pięknych, dzisiaj już zabytkowych budynków.

W latach 1897 – 1898 powstał budynek landratury, czyli starostwa powiatowego (przy ul. Korfantego) według projektu Waltera Kerna, w którym dzisiaj znajduje się filia Muzeum Górnośląskiego. Z kolei na początku XX w. wzniesione zostały według projektu Zillmanów budynki maszynowni szybu „Bończyk” (1907 r.) oraz dawnej Cechowni „Heinitzgrube” (1911 r.), ale również będący ozdobą Rozbarku neoromański kościół pw. św. Jacka wzniesiony w latach 1908 – 1911 według projektu architekta Maxa Giemzy, który wzorował bytomską świątynię na romańskiej katedrze w Limburgu nad Lahnem.

W Rozbarku nie brakuje również wielu pięknych, historycznych kamienic, które są ozdobą dzielnicy.

Jedną z nich jest znajdująca się przy ul. Witczaka 37 kamienica Petera Spyry z 1894 roku, którą zaprojektował Carl Bull. W 1906 r. budynek został rozbudowany według projektu mistrza budowlanego Wilhelma Mokrossa, który powiększył kamienicę od dzisiejszej ulicy Piłsudskiego o jedną kondygnację i poddasze. Kamienica przez wiele lat pozostawała w rękach rodziny Spyrów, a jego właścicielami byli m.in. w 1934 r. Hyazinth Spyra, a po II wojnie światowej Elżbieta Spyra.

Nazwisko „Spyra” było kiedyś niezwykle popularne w Rozbarku, dlatego też poszczególnym jego przedstawicielom nadawano dodatkowe numery przy nazwiskach. Było to ważne tym bardziej, że przedstawiciele Spyrów byli osobami majątnymi, którzy posiadali wiele

kamienic na tym terenie. I tak do Petera Spyry należała kamienica przy ul. Witczaka 37, z kolei do Petera Spyry II budynek przy ul. Witczaka 33, zaś do Petera Spyry III kamienica przy ul. Witczaka 39.

Warte uwagi są ponadto kamienice: budowniczego Eduarda Arndta z rogu ul. Korfantego 36 i ul. Sokoła 19 z 1905 r.; restauratora Carla Krausego przy ul. Witczaka 49 z 1910 r.; Johanna Spyry II przy ul. Witczaka 44 z 1904 r.; Johanna Gmyrka przy ul. Brzezińskiej 4 z 1914 r.

Wśród okazałych budowli jest także budynek dawnego Starostwa Powiatowego w Bytomiu, a obecnie filii Muzeum Górnośląskiego przy ul. Wojciecha Korfantego 34. Ten jeden z najpiękniejszych

obiektów znajdujących się w Rozbarku powstał w latach 1897 – 1898 w stylu historyzmu według projektu Waltera Kerna. Tuż obok niego znajduje się zrewitalizowany budynek Domu Polskiego, zwanego „Ulem”, z rogu ul. Korfantego 38 i ul. Sokoła 22. Jego początki sięgają lat 90. XIX w., kiedy w budynku mieścił się lokal gastronomiczny „Franz Bönsch Gartem-Restaurant”. Poza tym, że istniała w nim restauracja, a później kino, budynek na początku XX w. zaczął pełnić funkcje społeczne i administracyjne. Wówczas rozpoczęła się najciekawsza historia „UL-a” związana z okresem powstań śląskich i dwudziestolecia międzywojennego, bowiem działały w nim zarówno polskie, jak i niemieckie organizacje.

MISZ, KTÓRY CIESZY I POMAGA

Tekst: Katarzyna Mołdawa Zdjęcie: Hubert Klimek

Miechowickie Integracje Świąteczne to okazja do spotkania się lokalnej społeczności w świątecznym klimacie, a przy tym możliwość okazania serca mieszkańcom dzielnicy potrzebującym wsparcia. Wydarzenie zaplanowano na 10 grudnia.

Będzie to szósta edycja imprezy organizowanej od początku jej istnienia przez Stowarzyszenie Bytomskie Maki we współpracy z Domem Pomocy Społecznej Kombatant przy ulicy Stolarzowskiej 33. Plac znajdujący się przy DPS-ie, który zwykle pełni funkcję parkingu, w dniu 10 grudnia w godzinach od 10.00 – 13.00 zupełnie zmieni oblicze. W choinkowym klimacie, z symbolicznym białym misiem, który towarzyszy imprezie od kilku edycji, będzie tu można posłuchać kołęd w wykonaniu młodych wykonawców z miechowickich przedszkoli i szkół podstawowych, zobaczyć występy

artystyczne, poszukać inspiracji na wystawie rękodzieła przygotowanego przez jednostki organizacyjne z Miechowic, a także nabyć świąteczne ozdoby na kiermaszu. Występy będą przeplatane akcją edukacyjną Policji z udziałem popularnego Sznupek. W trakcie imprezy uczestnicy będą mogli poczęstować się gorącym posiłkiem, a występujące dzieci także słodkim poczęstunkiem. W organizację wydarzenia włączyły się m.in. miechowickie placówki edukacyjne, a także Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie – Terenowy Punkt Pomocy Środowiskowej nr 4, Bytomskie Centrum Wsparcia oraz Dom Pomocy Społecznej Wędrówiec. Będzie to wydarzenie o charakterze nie

tylko integrującym, ale przede wszystkim charytatywnym. W trakcie imprezy odbędzie się zbiórka przetworzonej żywności, słodyczy i środków czystości.

– *Podczas poprzedniej akcji udało się zebrać blisko 400 kg darów, które zostały rozdysponowane przez pracowników Terenowego Punktu Pomocy*

Rodzinie nr 4 wśród najbardziej potrzebujących mieszkańców Miechowic – mówi

Beata Krzeszowska, prezeska Stowarzyszenia Bytomskie Maki. Podarowaną żywność

i inne artykuły będzie można składać od 1 grudnia do dnia impre-

zy w Domu Pomocy Społecznej Kombatant.

Stowarzyszenie Bytomskie Maki to organizacja działająca na rzecz wsparcia Domu Pomocy Społecznej „Kombatant” w Bytomiu, a także szeroko pojętej integracji społecznej seniorów i kombatantów. Stowarzyszenie organizuje wydarzenia artystyczne, sportowe i rekreacyjne, m.in. Miechowickie Artystyczne Kombatantkie Integracje – MAKI, a także promuje aktywizację osób starszych, przeciwdziałając ich marginalizacji oraz poprawia jakość życia mieszkańców domów pomocy społecznej. Inicjatywy te mają również na celu zmianę wizerunku osób starszych i wzmocnienie ich aktywności w życiu publicznym.

Muzeum
Górnośląskie
w Bytomiu

#MaszGdzieBywac

SZLAKIEM POLSKIEJ SZOPKI KASZUBY

wystawa 13.12.2024–2.02.2025

pl. Jana III Sobieskiego 2, ul. Wojciecha Korfańskiego 34 | Bytom
www.muzeum.bytom.pl

MOZAIKOWY OBRAZ Z HISTORIĄ W TLE

Tekst: Anna Krzyszkowska-Kuc/ Zdjęcie: Hubert Klimek

Odwiedzając pl. Grunwaldzki, warto zatrzymać się na chwilę, by zobaczyć najnowszą pracę Magdaleny Tomal-Wichrowskiej i Katarzyny Sokołowskiej, które z okazji 770-lecia nadania praw miejskich Bytomowi stworzyły niezwykle mozaikowy mural.

Mierząca ponad 2,5 mkw. mozaika przedstawia XIX-wieczny targ w Bytomiu, dla której inspiracją był obraz „Markt in Beuthen O/S”, namalowany przez Paula Andorffa (1849–1920). Płótno niemieckiego artysty przedstawia scenę z codziennego życia mieszkańców Bytomia. Wśród zabudowy mieszkalnej placu, widocznej na obrazie, górują mury synagogi w stylu mauretańskim (po prawej), która zdobiła pl. Grunwaldzki w latach 1869 – 1938. Dzięki obrazowi można zobaczyć prawdziwą kolorystykę budowli – bordowych cegieł poprzedzielanych kontrastującymi żółtymi pasami – której nie oddają archiwalne zdjęcia.

Prace nad mozaiką rozpoczęły się latem, a zainicjowane zostały przez Ligę Kobiet Nieobojętnych. – *Zależało nam, by upamiętnić jubileusz miasta w rejonie zamkniętym dawnymi murami miejskimi, w tym jądrze, które na to powstanie miasta 770 lat temu wpłynęło* – mówi Izabela Wójcik-Kuhnel, historyczka i miłośniczka Bytomia. – *Kiedy kolega pokazał nam obraz, to było niesamowite odkrycie* – dodaje. I wybór padł na usytuowany tuż przy Rynku plac Grunwaldzki. Przypuszczalnie to właśnie tutaj znajdował się zamek będący siedzibą Piastów bytomskich, wybudowany w XIII w. Moment ujęty przez malarza na obrazie to już

bliższe nam dzieje. – *Po zabudowie można przypuszczać, że to koniec XIX wieku, bo w nieco późniejszym czasie w zachodniej pierzei placu (widocznej w centralnej części obrazu) wybudowano wysokie budynki, dziś już nieistniejące, a tu jest jeszcze widoczna dość niska zabudowa, praktycznie takiej wysokości jak ta obecnie* – dodaje historyczka.

By jak najwierniej odtworzyć każdy szczegół obrazu, została wykonana szczegółowa dokumentacja zdjęciowa płótna, na podstawie której ka-

felka po kafelkach powstawała kompozycja. – *Ponieważ obraz wystawiony jest na działanie warunków atmosferycznych, konieczne było użycie twardszego gresu, który w obróbce jest bardziej wymagający* – mówi Katarzyna Sokołowska, współautorka mozaiki. Mozaika upamiętnia też tegoroczną wizytę potomków rodzin nadburmistrza Georga Brüninga oraz Franza Landsbergera w naszym mieście. – *Projekt ten nie tylko odtwarza fragment historii naszego miasta, ale też łączy pokolenia i upamiętnia ważne osoby związane z Bytomiem. Dzięki wsparciu miasta ściana z mozaiką stanie się wyjątkowym miejscem spotkania sztuki i historii. Cieszymy się, że nasze stowarzyszenie ma w tym swój udział* – mówi Anna Kowolik, prezeska Stowarzyszenia Ligi Kobiet Nieobojętnych.

12

6 PT
19.00

LATE LOVERS OF MOON SNOW

BILETY 40 zł normalny | 30 zł ulgowy

reż. i chor.: Anna Piotrowska.

7 SB
19.00

LATE LOVERS OF MOON SNOW

BILETY 40 zł normalny | 30 zł ulgowy

reż. i chor.: Anna Piotrowska.

8 ND
14.00

KONCERT ZESPOŁU CISI

WSTĘP WOLNY

Julia Lewandowska i Łukasz Malok | Miejsce: Cechownia Rozbarł Kawa i Strawa.

13 PT
18.00

WORK ON IT!

BILETY 30 zł normalny | 20 zł ulgowy

reż. Tomasz Cymerman, chor. Anna Krysiak,
Spektakl dyplomowy studentów IV roku Wydziału Teatru Tańca w Bytomiu |
POŻEGNANIE Z TYTUŁEM.

14 SB
18.00

WORK ON IT!

BILETY 30 zł normalny | 20 zł ulgowy

reż. Tomasz Cymerman, chor. Anna Krysiak,
Spektakl dyplomowy studentów IV roku Wydziału Teatru Tańca w Bytomiu |
POŻEGNANIE Z TYTUŁEM.

17 WT
18.00

SPEKTAKL CZEKOMY + KOŁĘDOWANIE

BILETY 20 zł osoba

w wykonaniu studentów II roku Akademii Sztuk Teatralnych Wydział Teatru Tańca
w Bytomiu, w ramach XS | Eksperymentalna Scena.

18 ŚR
17.00
18.30

KONCERT BOŻONARODZENIOWY GRUP EDUKACYJNYCH

BILETY 20 zł osoba

FOT: ALEKSANDRA STASZCZYK | GRAFIKA: arnatan | JOANNA DEPA | WSPÓŁPRACOWNICA: EWA NORAS

**Muzeum Górnośląskie
w Bytomiu
pl. Sobieskiego 2,
ul. W. Korfatego 34
tel. 32 281 82 94**

5.12, g. 17.00

EC Szombierki. Historia i teraźniejszość – pokaz filmowy. Bilet: 2 zł

7.12, g. 12.30

Miodem pachnące – warsztaty rodzinne tworzenia świec z wosku pszczelego, zapisy. Bilet: 40 zł

8.12, g. 12.30

Valeska von Tiele-Winkler – protoplastka rodu i twórczyni pierwszego lokalnego muzeum w miechowskim pałacu – wykład. Bilet: 2 zł

8.12, g. 14.00

Bytomskie puzzle. Archeologia miasta – oprowadzanie kuratorskie. Bilety: 5 – 10 zł

11.12, g. 17.00

Kresowa mozaika. Ludzie, państwa, granice – wykład. Bilet: 2 zł

12.12, g. 17.00

Szlakiem polskiej szopki. Kaszuby – wernisaż wystawy. Wstęp wolny

14.12, g. 12.30

Etnodizajn. Ozdoby świą-

teczne – warsztaty dla dzieci, zapisy. Bilet: 15 zł

15.12, g. 13.00

Szlakiem polskiej szopki. Kaszuby – opowieść w przestrzeni wystawy. Bilety: 5 – 10 zł
g. 14.30

Alchemia epoki przemysłu. XIX-wieczne odlewnictwo artystyczne ze zbiorów Muzeum Górnośląskiego w Bytomiu – oprowadzanie kuratorskie. Bilety: 5 – 10 zł

18.12, g. 17.00

„Kochani ludożercy nie patrzcie wilkiem”. Opowieść o Tadeuszu Różewiczu – wykład. Bilet: 2 zł

21.12, g. 12.30

Filcowane bombki – warsztaty dla dzieci, zapisy. Bilet: 35 zł

22.12, g. 14.00

Rytm miasta. Między architekturą a naturą – pokaz filmu. Bilet: 5 zł

26.12, g. 12.30

Dinozaury. Jak do tego doszło? – oprowadzanie kuratorskie. Bilet: 5 – 10 zł

26.12, g. 14.00

„Kaszëbscë Gòdë” a „Ślōnskö Wilijö”. Podo-
bieństwa i różnice – oprowadzanie kuratorskie. Bilet: 5 – 10 zł

2, 9, 16, 23 i 30.12, grupa I 14.00 – 15.30 oraz grupa II 17.00 – 19.00

Spotkanie amatorskiego Zespołu Tańca Dawnego – warsztaty dla dorosłych, informacji pod tel. 32 281 82 94, w. 127

4, 11 i 19.12, g. 17.45–20.45
Szermierka historyczna. Szabla i rapier – warsztaty dla dorosłych, zapisy. Bilet: 10 zł

**Miejska Biblioteka
Publiczna
pl. Sobieskiego 3
tel. 32 787 06 01**

20.12.2024 r. – 31.01.2025

Ruiny przemysłu – wystawa fotografii twórcy internetowego i podróżnika Karola Joperta, który ukazuje poprzemysłowe, opuszczone miejsca w woj. śląskim, wydobywając w swoich pracach intrygującą grę światła. Wstęp wolny

4.12, g. 11.00

Spotkanie klubu „Niedosyt” o reportażach „Irak. Piekło w raju” Pawła Smoleńskiego i „Podhale. Wszystko na sprzedaż” Aleksandra Gurgula. Wstęp wolny

10.12, g. 15.45

Spotkanie klubu „Co i jak” o książce: „Ale patent!

Księga niewiarygodnych wynalazków” autorów: Małgorzaty Mycielskiej, Aleksandry i Daniela Mizelińskich. Wstęp wolny

12.12, godz. 17.00

Spotkanie klubu „Trzynastka” o książce Justyny Dźbik-Kluge „Ratownik. Nie jestem bogiem”. Wstęp wolny

Bytomskie Centrum Kultury
pl. Karin Stanek 1
tel. 32 389 31 09

6.12, g. 11.00

Frajda Granda Bzik – spektakl teatru Kolektacz dla najmłodszych (do 4 lat). Bilet: 40 zł

g. 12.00

Poduszki okruszki – warsztaty teatralne po spektaklu.

6.12, g. 17.00

Makramowe aniołki – warsztaty dla dorosłych. Bilet: 25 zł

g. 17.00

Bombki decoupage – warsztaty dla dorosłych. Bilet: 25 zł

g. 17.30

Haft wielkoformatowy – warsztaty dla dorosłych. Bilet: 10 zł

g. 18.30

Kartki świąteczne – warsztaty dla dorosłych.

Bilet: 25 zł

7.12, g. 12.00

Choinki z włóczki i pacyczków – warsztaty dla dzieci 5+. Bilet: 15 zł

g. 13.00

Mikołajkowa Gra Tere nowa dla dzieci. Wstęp wolny

g. 13.30

Dekoracje z drewna – warsztaty dla dzieci 7+. Bilet: 25 zł

g. 16.15

Spotkanie z Mikołajem – elfy mogą zostawiać podpisane prezenty dla dzieci w szatni Beceku, przed i w trakcie seansu „Elfy ratują święta” (od g. 14.45 do 15.30).

8.12, g. 10.00

Mikołajkowe cienie – warsztaty sensoplastyczne (do 2 lat). Bilet: 25 zł

g. 11.00

Świąteczne cienie – warsztaty sensoplastyczne (3 – 4 lata). Bilet: 25 zł

g. 14.00

Do góry – spektakl Zdrojowego Teatru Animacji (do 2 lat). Bilet: 40 zł (rodzic i dziecko)

10.12, g. 17.30

XVIII Gala „Bytomski Anioł Wolontariatu”. Galę uświetni występ podopiecznych Danuty Szymczyk

19.12, g. 17.30

Koncert Bożonarodzeniowy Ogólnokształcącej Szkoły Baletowej. Bilet: 20 – 40 zł

Pałac w Miechowicach
ul. Dzierżonia 30
tel. 789 153 878

9, 12, 16, 19, 23, 26, 30.12, g. 16.00 – 18.00

Zwiedzanie pałacu. Bilet: 2 zł

10, 17, 24, 31.12, g. 17.30

Tu się hekluje – warsztaty szydełkowania z Elżbietą Salamon-Cygan. Bilet: 5 zł

11.12, g. 17.00

Nadruki na bawełnianych worko-plecakach lub torbach – warsztaty. Bilet: 120 zł

13.12, g. 17.00

Świąteczne warsztaty ceramiczne. PROSTA Ceramika. Bilet: 160 zł

14.12, g. 10.00

Czytadełko – spotkanie z książkami dla dzieci w wieku 3 do 5 lat. Bilet: 25 – 30 zł

g. 15.00

Warsztaty kaletnicze – szycie ze skóry. Bilet: 180 zł

9, 16, 23, 30.12, g. 17.30

12, 19, 26.12, g. 19.00

Joga z BaSzu. Bilet: 30 – 40 zł

PREZYDENT BYTOMIA MARIUSZ WOŁOSZ ZAPRASZA MIESZKAŃCÓW NA SPOTKANIA

13 stycznia, godz. 16.30 - Rozbark,
SP 6, Królowej Jadwigi 2

3 lutego, godz. 16.30 - Łagiewniki,
SP 28, Armii Krajowej 40

3 marca, godz. 16.30 - Szombierki,
ZST, Frycza-Modrzewskiego 5

więcej informacji na: www.bytom.pl

W spotkaniach wezmą udział: bytomscy radni, urzędnicy, przedstawiciele policji, straży miejskiej, Miejskiego Zarządu Dróg i Mostów, Bytomskiego Przedsiębiorstwa Komunalnego, Bytomskich Mieszkań, Przedsiębiorstwa Energetyki Ciepłej, Zakładu Budynków Miejskich.

BYTOM